Dra *Simona Aichnera*, knížete biskupa Brixenského, známé *Compendium iuris ecclesiatici* vyšlo r. 1900 v devátém doplněném vydání péčí jeho generálního vikáře Dra Theodora Friedleho. — Ústavnímu právu církevnímu dostalo se nového spracování dvěma spisy v Římě vyšlými; jsou to Institutiones iuris ecclesiastici publici, quas iuxta methodum Card. Tarquini tradebat in schola institutionum canonicarum P. *Marianus De Luca* S. J. nunc textus decretalium professor in universitate gregoriana (Vol. I., 1901) a Juris publici ecclesiastici elementa auctore *F. Solieri*, apud s. Apollinarem et in instituto s. Congr. de propaganda fide iuris ecclesiastici professore (1900). — Dr. *J. B. Sägmüller*, professor theologie na universitě Tubinské, vydal Lehrbuch des katholischen Kirchenrechts; I. díl (Freiburg in Breisgau, 1900. str. 144) obsahuje úvod, nauku o církvi a o církevní politice, pak prameny církevního práva. *Henner.*

Katholisches Eherecht. Nach dem hinterlas. Manuskr. des † geistl. Rates u. Lycealprof. Dr. *Johann Anton Englmann*, bearbeitet von *Ludwig Stingl*, Priester der Diöz. Regensburg, 1901 8. Str. XV. a 459. Englmann (1817 až 1886) byl posléze profesorem církevního a bavorského správního práva na královském lyceu v Řeznu. R. 1853 obstaral 11. vydání Schenklových Institutiones iuris ecclesiastici; jako učitel byl velice vážen. Různým přáním projeveným se strany jeho bývalých žáků po vydání jeho přednášek o církevním právu, zejména pak o právu manželském, vyhověl Stingl 14 let po smrti učitelově. Z předmluvy knihy shora naznačené dovídáme se, že rukopis Englmannův nebyl úplný, že zejména scházela nauka o dispensích z překážek manželských a o řízení ve věcech manželských. Stingl tedy mezery doplnil, bral ohled k upravení manželství novým občanským zákonníkem německým a k partikulárním předpisům platným v diecési Řezenské, i přidal celou řadu formulářů potřebných v praxi ve věcech manželských (str. 408—436). Pietu osvědčenou oproti učiteli vydáním jeho přednášek nutno uznati. Spis sám v leckterém ohledu praktickým potřebám vyhoví, vydání jeho ale s ohledem na přehojnou literaturu německou o právu manželském nutné nebylo. Co se spracování látky týká, pokrok nějaký znamenati nelze. Třeba přehled použité literatury udaný na str. XIV. a XV. uvádí 45 děl, přece zaráží a jest přímo nepochopitelno, jak nejcennější díla z německé literatury o právu manželském od r. 1875 tak bohatě vzkvétající a na historických základech zbudované mohla v německém spisu býti opomenuta a v detailním spracování býti ignorována. Neomlouvá v tomto ohledu nikterakž okolnost, že se vlastně vydává spis Englmannův dle stavu jeho z r. 1886; vždyť Stingl přihlíží sám k novému občanskému zákonníku a k novějším církevním předpisům; neomlouvá ani okolnosť, že spis určen v první řadě pro praxi vždyť se ve spisu nalézá hojnost historických dát dnes nepraktických, jimž ale nedostalo se žádného propracování. Nízká cena M. 2·80 rozšíření spisu zajisté mnoho přispěje. *Henner.*

Emerich Bielik, k. u. k. Feld-Consistorial-Secretär, *Geschichte der k. u. k. Militär-Seelsorge u. des apostolischen Feld-Vicariates.* Wien, 1901. Str. VIII. a 373. Jest to podrobné vypsání dějin i nynějšího stavu duchovní správy ve vojsku rakousko-uherském, po stránce věcné i osobní, při čemž se podává i schematismus nynějších duchovních vojenských. Ježto spis sepsán na rozkaz nynějšího apoštolského polního vikáře Belopotoczkého, přístupny byly autorovi zejména vojenský archiv a registratura říšského ministerstva vojenství, čímž zprávy podané získávají na autentičnosti. V první části (str. 9—82) vypsána doba až do r. 1773, kdy 1. prosince nejvyšším rozhodnutím byl zřízen zvláštní polní vikariát a sloučen s biskupstvím v Novém Vídeňském Městě, což brevem papeže Klementa XVI. ze dne 22. prosince 1773 bylo církevně schváleno i blíže provedeno. Dějiny zřízeného takto polního vikariátu obsaženy pak v části II. (str. 83 nsl.) do nejmenších podrobností. Pře-

hled nejdůležitějších dat o vojenské duchovní správě po stránce právnické má již Rittnerovo Církevní právo katolické I., str. 221—223, ku kterému v této příčině poukazujeme, dodávajíce, že papežským brevem ze dne 18. prosince 1891 bylo právo císaře uznáno, by ustanovil, kdo podléhá vojenské duchovní jurisdikci, a že stav duchovenstva vojenského v době míru jest nyní poněkud pozměněn oproti udáním v učebnici řečené obsaženým, ježto jest nyní 32 římskokatolických kurátů, 1 řecko-katolický vojenský arcipryšt (od r. 1896), 39 římskokatolických a 11 řeckokatolických vojenských kaplanův a 28 duchovních profesorů, kteryžto větší počet se vysvětluje tím, že vyučování náboženství jest nyní ve všech vojenských vzdělavacích a vychovávacích ústavech obligátní vyjma akademii Tereziánskou a technickou. Při vojsku pozemním obnáší pak úhrnný počet katolického duchovenstva v míru 138, k tomu přistupuje 10 duchovních řeckovýchodních a 8 protestantských; při marině působí duchovních 9. Záhadou nám zůstává způsob ustanovování vojenských duchovních; kdežto Bielik s poukazem k nejv. rozhodnutí ze dne 3. ledna 1869 udává, že jmenování všechněch duchovních vychází od císaře, mají »Organische Bestimmungen für die Militär-Seelsorge« uveřejněné v 43. čísle vojenského »Normal-Verordnungsblattu« z r. 1883 (ad Praes. Nro. 4098) ustanovení poněkud odchylná. Škoda, že autor tuto otázku blíže nevysvětlil. Jisto jest ovšem, že o duchovní správě v území okupačním nemohlo býti rozhodováno r. 1869, jak na str. 207 jest udáno. — Ze spisu vane všude autorova láska k věci opravdová. *Henner.*

Právní dějiny německé a slovanské.

Amira Karl v. — Grundriss des germanischen Rechts, II. verb. A. Sonderabdruck a. d. II. A. von Pauls Grundriss der germ. Philologie. Strassburg. Trübner 1897. VI. i 184 str.

Lehmann H. O. — Deutsche Rechtsgeschichte und Grundzüge des deutschen Privatrechts. (*Birkmeyer*, Encyklopädie der Rechtswissenschaft. Berlin. Häring 1901, str. 193—353.)

Brunner H. — Grundzüge der deutschen Rechtsgeschichte. Leipzig. Duncker & Humblot. 1901. VI. i 298 str.

Tři spisy nejpřednějších zástupců oboru dějin práva německého, spracované pro obsáhlá díla encyklopedická; neboť i spis Brunnerův jest jen novým spracováním pojednání téhož sp.: »Quellen und Geschichte des deutschen Rechtes« v Holtzendorfově encyklopedii právní V. vyd. str. 215—302.

Porovnání těchto spisů tím jest zajímavějším, poněvadž jejich spisovatelé — ač vesměs v témže oboru německé právovědy, dějinách práva německého, vynikající místo jako samostatní badatelé i duchaplní vykladači zaujímají, předce namnoze v tom se různí, že každý z nich, jakož jiné sem náležité práce jejich dokazují, jiné stránce předmětu svého obzvláštní pozornost věnuje. *Amira* již od prvého vystoupení svého na poli literatury obrací zřetel na povšechně germanské právo, *Lehmann* zejména v oboru soukromého práva německého pracuje, *Brunner* pak, bez odporu nejpřednější místo mezi žijícími pěstiteli práva německého zaujímající, obzvláště četnými svými pracemi v oboru něm. práva processualního i velevýznamnými svými výzkumy na poli starších pramenů práva německého vysoko vyniká.

Tyto speciality spisovatelů jeví též vliv na povahu všech tří, shora uvedených prací.